

HUIS VAN HET
NEDERLANDS

BRUSSEL

TAAL EN TECHNIEK

Verkenning van digitale tools voor
taalgericht vakonderwijs in Brussel

Inleiding

Elke vakleerkracht is ook een taalleerkracht. Het afgelopen jaar probeerden we de vakleerkrachten van Technisch Instituut Don Bosco hiervan te overtuigen. Samen met de leerkrachten gingen we op zoek naar een digitale tool die ons hierbij kon helpen.

Deze zochten en vonden we in Quizlet, een tool die leerlingen stimuleert om woordenschat of zinnen in te studeren.

In dit boekje blikken we terug op het project en delen we onze inzichten. We gaan ook een stapje verder en geven inspiratie over welke andere digitale tools je kan inzetten in jouw school, afhankelijk van het doel dat je stelt.

Dit boekje bestaat uit 4 delen:

- In deel 1 stellen we het project in Technisch Instituut Don Bosco voor. Dit hoofdstuk is deels een verslag, maar deels ook een praktische handleiding met nuttige tips voor wanneer je een digitale tool wil introduceren in de vakles.
- In deel 2 geven we inspiratie over welke tools je kan inzetten op de weg naar meer taalontwikkeland lesgeven.
- In deel 3 geven we beknopt informatie over digitale tools die het verkennen waard zijn.
- In deel 4 vind je enkele fiches terug die dienen ter ondersteuning bij technische problemen.

We wensen je veel inspiratie en lesplezier!

VOORSTELLING VAN HET PROJECT

Het Huis van het Nederlands Brussel (HvNB) tekende in op de projectoproep met als titel "Proefprojecten voor vakgericht taalonderwijs in het beroepsgericht onderwijs via digitale tools", van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Doel van dit project was om vakleerkrachten meer taalgericht te laten lesgeven en hen te inspireren over welke digitale tools hierbij een hulp kunnen zijn.

Voorts wilden we samen met de vakleerkrachten ook oefeningen ontwikkelen die konden worden ingezet tijdens de afwezigheid van de vakleerkracht. In september 2022 startte HvNB in samenwerking met medewerkers van Onderwijscentrum Brussel en de aanvangsbegeleider van de school met dit project in het Technisch Instituut Don Bosco Brussel.

Doelen

- **We bakenden de beoogde doelgroep af** en bepaalden de leerdoelen waarvoor we de digitale tools wilden inzetten.
- **We brachten taaltaken in kaart** die voor jongeren belangrijk zijn in het kader van de gevolgde opleiding.
- **We inventariseerden de beschikbare tools** en analyseerden de bruikbaarheid ervan voor de doelgroep en de context van het beroepsgerichte onderwijs.
- **We zetten experimenten op** om de bruikbaarheid van de tools te testen. In eerste instantie informeerden we vakleerkrachten over het materiaal en coachten we hen bij de inzet ervan. In tweede instantie introduceerden we de gekozen tool bij de jongeren.

Doelpubliek

Voor ons project focusten we ons op leerlingen van de 2e en 3e graad secundair, in de richtingen met arbeidsmarktgerichte finaliteit. Meer concreet ging het over de richtingen Houtbewerking, Mechanica, Automechanica, Zorg, Magazijn, Schilder en Hulpkoker.

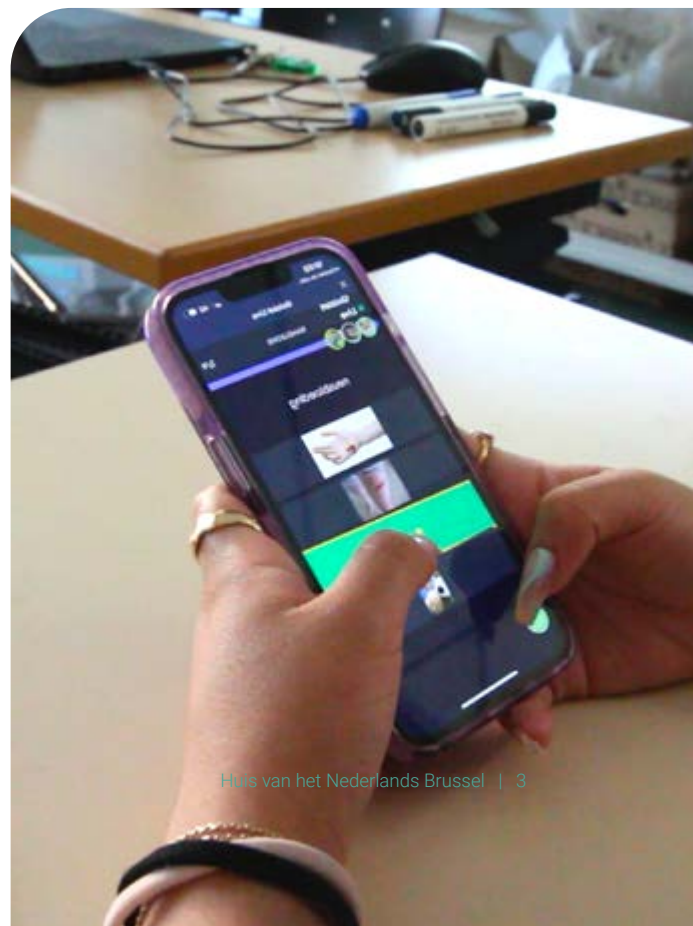
Selectie van digitale tools

Er bestaan heel wat digitale tools. Een centrale vraag tijdens dit project was dan ook: 'Welke digitale tool(s) selecteren we?'

Het werd al snel duidelijk dat we binnen de scope van het project geen nieuwe tool konden ontwikkelen. In de plaats daarvan gingen we gericht op zoek naar een tool die onze doelstelling het best ondersteunde.

We baseerden ons bij de selectie op volgende vragen:

- Welke talige doelen willen we bereiken? Waar willen we de leerlingen vooral op laten oefenen?
- Wat zijn de noden van de leerlingen en de leerkrachten?
- Hoe kunnen we de leerlingen een krachtige taalleeromgeving bieden?
- Wat zijn de mogelijkheden en valkuilen van een gekozen digitale tool?
- Op vraag van de leerkrachten van Don Bosco, zochten we naar de meest geschikte tool om vakspecifieke woordenschat te herhalen. Hiervoor selecteerden we de digitale tool Quizlet.

Digitale tools als ondersteuning in de klascontext – het traject van Don Bosco

“If you want to go fast, go alone.
If you want to go far, go together.”

Voor dit project gingen we in overleg met alle actoren: aanvangsbegeleider en onderwijsondersteuners van het Onderwijscentrum Brussel (OCB), leerlingen, leerkrachten, ICT-coördinator en directie. Zo'n intensieve samenwerking vraagt meer tijd, maar we geloven dat een gedragen project meer impact heeft en tot een betere continuering leidt.

Elke vorm van vernieuwing schrikt in eerste instantie af. Daarom hielden we rekening met de principes van veranderingsmanagement. De verschillende stappen die we gezet hebben zijn gebaseerd op inzichten op dit vlak. Dit project is daarnaast ook een proefondervindelijk project. We maakten keuzes samen met de verschillende actoren en gaandeweg stuurden we bij. Hier vind je het verslag van de keuzes die we maakten, van de acties die voor Don Bosco 'werkten' en enkele interessante tips.

VERKENNINGSFASE

In de eerste, verkennende fase leerden we de leerkrachten, de leerlingen en de leeromgeving beter kennen.

Leerlingen

We vertrokken vanuit de leerdoelen en leernoden van de groep. Na bevraging van de leerkrachten en observatie van de leerlingen kwamen we tot de volgende aandachtspunten. De meeste leerlingen hebben nood aan ondersteuning op het vlak van:

- digitale vaardigheden;
- talige geletterdheid;
- zelfregulering;
- motivatie.

Leerkrachten

Tijdens een lerarenoverleg gaven we uitleg over het project. We stelden bestaande leerplatforms en interessante digitale tools voor (Brulingua, Teaching Languages to Caregivers, Quizlet, ...). Daarnaast vulden de leerkrachten een enquête in. Vijf leerkrachten wilden meewerken aan het project. Bij hen gingen we observeren en hadden we een nabespreking.

Dit zijn enkele conclusies.

De leerkrachten werken gericht aan taal:

- Ze leren de vaktaal en de algemene beroepstaal aan die leerlingen nodig hebben tijdens de praktijkvakken.
- Gespreksvaardigheid is in sommige studierichtingen een beperkt onderdeel (Mechanica, Hout, ...) en in andere richtingen een groot onderdeel (Zorg) van de cursusdoelen.
- De leerlingen hebben een beperkte kennis van vakspecifieke termen en algemene beroepstaal. Daarnaast moeten de leerkrachten extra aandacht besteden aan communicatieve vaardigheden, o.a. gericht op de communicatie met klanten.

De leerkrachten werken nu al met digitale tools: PowerPoint, online cursussen, informatie opzoeken op het internet, YouTube, Kahoot!, Scoodle, online lessen, ...

TIPS

- **LessonUp** is een handige digitale tool voor het verzamelen van informatie op een interactieve manier. De informatie die leerkrachten 'in real time' doorsturen (mindmap, kaartjes met antwoorden), kan je op een later moment in het systeem terugvinden.
- **Bevraag leerkrachten** over wat voor hen haalbaar is. Een makkelijke manier om dit te doen, is via Google Forms.

Leeromgeving

De leeromgeving verkenden we via een bevraging van de leerkrachten, lesobservaties en het gebruik van een checklist.

Digitale mogelijkheden:

- Leerkrachten kunnen tablets uitlenen voor leerlingen.
- Leerkrachten kunnen Chromebooks uitlenen voor leerlingen.
- In de meeste klassen is er een (vrij) stabiel internet. Dit is wel niet overal even performant.
- Leerlingen kunnen in het kader van dit project hun smartphones gebruiken.

Praktijklokalen:

- Veiligheid komt altijd op de eerste plaats in een praktijklokaal. Leerkrachten moeten elke oefening aftoetsen op veiligheid, zeker als de leerlingen machines moeten gebruiken.
- Tijdens sommige praktijklessen is er veel lawaai. Ook dit is iets waar we rekening mee moeten houden.
- Inrichting van het lokaal: de leerkrachten bieden nu al taalondersteuning met behulp van afbeeldingen, pictogrammen, naamkaartjes, ... We kunnen dit nog verder uitbreiden.

TIPS

- **Overleg altijd met de ICT-dienst** zodat je weet wat de mogelijkheden zijn op het vlak van uitlenen van materiaal, software, internet, ...
- Informeer je over **welke apps** je mag downloaden op de tablets.
- **Hebben de leerlingen geen eigen laptop of tablet**, maar lenen ze deze uit? Zorg dat de school een duidelijk beleid heeft rond het uitlenen van materiaal. Zo weten leerkrachten en leerlingen hoe ze het materiaal moeten ontlenen.
- **Maak een ICT-verantwoordelijke aanspreekpunt** bij technische problemen.

PLANNINGSFASE

Een projectgroep samenstellen

We gingen op zoek naar een team dat het project mee wou uitbouwen. We kozen daarbij voor verschillende actoren in de school die de verandering konden ondersteunen.

In onze projectgroep namen deel:

- de beleidsmedewerkers van Onderwijscentrum Brussel: zij organiseren de aanvangsbegeleiding op de school en richtten dit schooljaar de werkgroep 'Taalontwikkeld Lesgeven' op;
- de aanvangsbegeleider van de school;
- de ICT-coördinator: bij praktische problemen en vragen over de tools konden we telkens bij deze persoon terecht.

Het gevoel van urgentie bij de leerkrachten versterken

Tijdens de eerste kennismaking met de vakleerkrachten kregen we te horen dat 'leerlingen niet genoeg Nederlands spreken om te kunnen volgen'. Het was een statement dat ons intrigeerde. Want wat is dat dan, 'niet genoeg Nederlands'? Antwoorden van leerkrachten Hout en Mechanica wezen in de richting van het niet-begrijpen van instructies. Dit in combinatie met een beperkte kennis van de benamingen van het materiaal en gereedschap waar ze dagelijks mee werken. De leerkracht Zorg gaf dan weer aan dat de leerlingen bepaalde technische handelingen wel kunnen uitvoeren, zoals het aanbrengen van een verband, maar niet in staat zijn vlotte gesprekken met de zorgvrager te voeren.

Vrij vertaald: leerkrachten zijn zich bewust dat de leerlingen onvoldoende taalvaardig zijn om de gewenste vakdoelen te behalen. Dit inzicht was voor ons erg belangrijk. Zo wisten we wat voor de leerkrachten urgent is en vanuit welke motivatie we kunnen vertrekken.

Leerkrachten kunnen de taalvaardigheid van hun leerlingen versterken via taalontwikkeld lesgeven. We willen docenten methodieken aanreiken, zodat ze leerlingen kunnen ondersteunen om niet alleen het vak, maar ook de taal die ze nodig hebben voor dat vak, aan te leren. Daarom hebben we tijdens dit project extra ingezet op het creëren van inzichten over hoe taalontwikkeld les te geven.

TAALONTWIKKELD LESGEVEN DRAAIT OM 3 PRINCIPES: CONTEXT, INTERACTIE EN TAALSTEUN

Context is de kapstok van de cursisten; het netwerk van begrippen, situaties, kennis en ervaringen waar de nieuwe leerstof een plaats krijgt. We gebruiken context om de cursisten aanknopingspunten te geven. Een voorbeeld hiervan is context geven door een foto van het eindresultaat (bv. resultaat werkstuk) te tonen of door met authentiek materiaal te werken en duidelijke doelen mee te geven.

Door in **interactie** te treden, kennis met elkaar te delen, vragen te stellen en te beantwoorden en samen te werken, leren we. Laat leerlingen bijvoorbeeld de instructies die bij een instructiefiche horen in de juiste volgorde puzzelen en hun keuze verantwoorden. Of laat ze samen instructies uitvoeren, met minimale ondersteuning van de leerkracht.

Je geeft leerlingen **taalsteun** door feedback te geven, door te werken met spreek- en schrijfkaders, door hun methodieken aan te reiken om woordenschat te herhalen of door jouw instructies te visualiseren aan de hand van een instructiefiche of instructievideo.

Een visie ontwikkelen en keuzes maken

Na het verkennend overleg met de leerkrachten en na overleg met de projectgroep, beslisten we om het herhalen van vakspecifieke woordenschat in dit project centraal te zetten. We selecteerden hiervoor de digitale tool Quizlet.

Inhoudelijk

Waarom woordenschat inoefen via Quizlet?

We weten dat leerlingen taal voor een groot stuk impliciet verwerven, vanuit zinvolle taaltaken. Leerlingen Zorg zullen al doende heel wat relevante woorden oppikken wanneer ze bijvoorbeeld een verband vervangen en het materiaal moeten nemen en benoemen. Focust de leerkracht tijdens de handeling ook op het spreken - Wat zeg je tegen de zorgvrager? - dan wordt de taak al helemaal relevant.

Niet alle kennis kan je impliciet verwerven. Wil je de woordenschat en relevante gesprekszinnen echt kennen, dan moet je ze ook inoefenen. Dit inoefenen gebeurt expliciet.

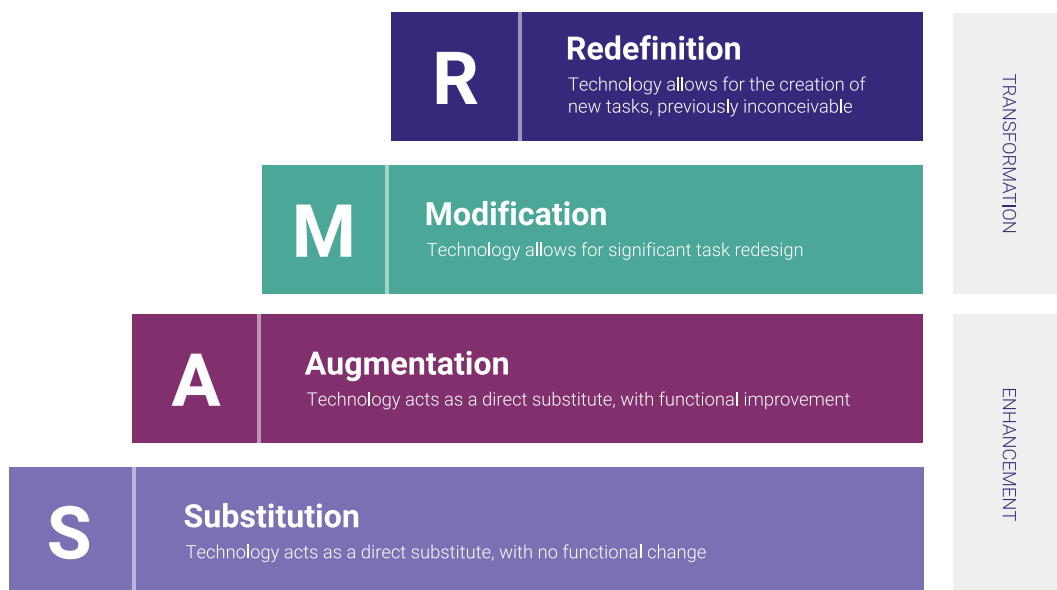
De keuze voor Quizlet was een keuze om relevante woordenschat en frequent gebruikte zinnen expliciet in te oefenen en tegelijkertijd de leerling te stimuleren om het leerproces zelf in handen te nemen. De leerling leert leren, hij leert hoe woordenschat te herhalen via digitale draaikaarten en andere types van oefeningen.

Belangrijk was ook dat het inzetten van technologie tot leerwinst leidt. Onderzoek toont aan dat dit zeker niet automatisch het geval is. Het is dus belangrijk na te denken over de manier waarop je technologie wil inzetten en waarvoor.

Twee aandachtspunten bij effectief digitaal leren zijn:

- vertrek vanuit de leerdoelen;
- vertrek vanuit de noden van de doelgroep.

Technologie is slechts een middel om deze doelen te bereiken, zoals je uit onderstaande tabel kan afleiden.

The Substitution Augmentation Modification Redefinition (SAMR) Model: a Critical Review and Suggestions for its Use" door Hamilton, Rosenberg, & Akcaoglu, 2016.

Quizlet bevindt zich in dit schema niet bovenaan de trap. Het principe van draaikaarten kennen we al langer in het onderwijs. We kunnen wel zeggen dat de introductie van de app in de klas bijdraagt tot een verbetering ('augmentation'), zowel voor leerlingen als voor leerkrachten. Verbeteringen in vergelijking met de papieren versie zijn: je kan makkelijk nieuwe sets creëren, de sets zijn makkelijk te raadplegen op de smartphone, je kan je eigen leersets ontwikkelen, ... Eventueel kunnen de sets geïntegreerd worden in een leerpad voor de leerling. Dan kan je spreken van 'modification'. Dit is het stapje verder dat de school nog kan nemen.

Praktisch

Wat zijn de voordelen van Quizlet?

Laagdrempelig De tool vereist geen uitgebreide digitale of geletterdheidsvaardigheden om ermee aan de slag te gaan. Een eerste drempel bij veel tools is al het inlogproces.	Hebben leerlingen Quizlet gedownload? Zijn ze lid van de klas? Ze kunnen op elk moment aan de sets. Ze moeten deze enkel openen in de app. Ze moeten nergens inloggen.	✓
Vertrouwd Als leerlingen de tool buiten de les gebruiken, weten ze al hoe het werkt. Het werkt dus vaak goed om bekende tools ook in de les in te zetten. Enkele voorbeelden: WhatsApp, TikTok, ...	De leerlingen zijn nog niet vertrouwd met Quizlet, maar ze zijn wel vertrouwd met het gebruik van apps op de smartphone. Het principe van draaikaarten is vlug toegelicht.	✓
Mobiel Laaggeletterde leerlingen hebben vaak geen computer, of kunnen vlotter werken met een mobiel toestel. Kies dus tools en oefeningen die goed op mobiel werken.	Oefeningen in Quizlet werken perfect op een smartphone, een toestel waar de meeste jongeren vertrouwd mee zijn.	✓
Goed game design Hoewel laagdrempeligheid erg belangrijk is, is ook het game design cruciaal. Ook laaggeletterde leerlingen worden gemotiveerd door een leuk design, beloningen, ... Enkele voorbeelden: Kahoot, Educaplay, Quizlet, ...	Leerlingen kunnen individueel oefenen. De oefening 'Combineren' heeft een leuk design met beloning: leerlingen proberen om ter snelst de juiste termen en definities/afbeeldingen met elkaar te verbinden. De leerkracht kan klassikaal ook 'Quizlet Live' spelen, waarbij leerlingen het tegen elkaar opnemen.	✓
Overzichtelijk platform Alle leerlingen hebben er baat bij als de online oefeningen en lessen samengebracht worden op één platform. Vaak wordt hiervoor een Learning Management System (LMS) gebruikt (bv. Moodle, Canvas, Google Classroom), maar voor laaggeletterden zijn deze platforms vaak een te hoge drempel. De oefeningen samenbrengen op een blog of eenvoudige website (bv. Google Sites, Wix) kan voor hen een uitkomst zijn.	Het was niet nodig om de oefeningen te bundelen op een platform. Eens leerlingen lid waren van de klas, kregen ze automatisch nieuwe sets toegestuurd.	

UITVOERINGSFASE

Het lerarenteam versterken

Tijdens een tweede teammoment stond het thema 'Hoe vakspecifieke woordenschat extra inoefenen met behulp van digitale tools?' centraal.

De leerkrachten kregen een vorming taalontwikkeld lesgeven die volledig was aangepast aan hun lespraktijk. Daarvoor gebruikten we info uit lesobservaties en gesprekken. Uiteraard legden we ook de link tussen taalontwikkeld lesgeven en digitale tools. Deze drie toepassingen kwamen aan bod:

- Voor **vakspecifieke woordenschat** in Quizlet leersets ontwikkelen.
- Voor **lesinhouden per thema** in Quizlet leersets ontwikkelen.
- **Instructievideo's** over machinegebruik maken.

In samenspraak met de leerkrachten kozen we er ten slotte voor om eerst Quizlet uit te testen. De instructievideo's zijn voor volgend schooljaar. Dit wordt verder opgenomen door de vakwerkgroep Taalontwikkeld lesgeven van Don Bosco.

In een volgende fase gingen we samen met vier gemotiveerde leerkrachten aan de slag om leersets te ontwikkelen en uit te testen in de les. Samen bekeken we de lessen, selecteerden de meest relevante woordenschat en verwerkten deze in leersets. We pasten bestaande leersets van VDAB aan en leerden sets te importeren in verschillende klassen. Al doende werden we steeds vlotter in het aanmaken van sets, het toevoegen van leerlingen aan klassen en het samen met de leerlingen uitproberen van sets.

Tips bij het aanmaken van leersets

- Neem je cursus erbij en markeer welke woorden je graag in de set wil.
- Onderlijn waar leerlingen de klemtoon leggen bij de uitspraak.
- Zet de woorden in een Excel-lijst. Zo kan je makkelijk alle woorden tegelijk importeren.

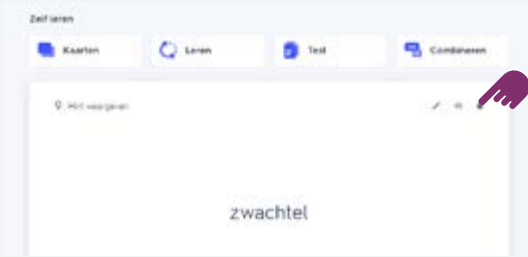

- Quizlet heeft al heel wat afbeeldingen in de database. De meer specifieke gereedschappen zal je wel nog niet altijd terugvinden. Werk hiervoor met eigen foto's. Zet de foto's allemaal samen in een map waar je makkelijk aan geraakt wanneer je een afbeelding toevoegt.
- Quizlet heeft ook al heel wat sets die openbaar staan en die je kan importeren.
- Gebruik de betalende versie. Deze heeft veel meer mogelijkheden.
- Hang overal QR-codes op met linken naar Quizlet. Zorg ervoor dat je deze aantrekkelijk maakt. Gebruik hiervoor bijvoorbeeld Canva.

Een stapsgewijze introductie van Quizlet in de klas

We kozen voor een stapsgewijze aanpak bij het introduceren van de tool, gericht op zelfregulering. Na een intensieve begeleiding van de leerlingen, bouwden we de mate van ondersteuning geleidelijk af.

Stap 1	Stap 2
Leerlingen krijgen nieuwe woordenschat op een taalontwikkellende manier aangeboden.	Quizlet wordt geïntroduceerd als een tool om deze woordenschat te herhalen. De leerlingen krijgen in duo's een papieren versie van de draaikaarten van een set, zodat ze vertrouwd raken met het principe van draaikaarten. Zeker niet alle leerlingen kennen immers deze studiemethode.
Stap 3	Stap 4
De leerlingen krijgen een tekst met uitleg over Quizlet.	Aan de slag: de leerkracht overloopt de verschillende stappen om Quizlet te downloaden via een Power-Point.
Stap 5	Stap 6
De leerkracht voegt de leerlingen toe aan de klas.	Daarna volgt een sterk begeleide inoefening. De leerlingen testen de verschillende functionaliteiten van Quizlet uit: 'Kaarten', 'Leren', 'Test' en 'Combineren'.
Stap 7	
De leerkracht en de ondersteuner zijn beschikbaar voor vragen. Ze geven ook tips:	
<ul style="list-style-type: none"> • Ze laten de leerlingen zien hoe ze hun persoonlijke leerset moeten aanmaken. Dit doe je als volgt:	
<p>Open een set. Klik op de ster bij de termen die je later nog eens wilt leren</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Ze laten de leerlingen zien hoe ze de kaartjes kunnen draaien, zodat ze eerst de afbeelding krijgen en dan de definitie (zie fiche in bijlage).	
Stap 8	Stap 9
De leerlingen spelen 'Quizlet Live'.	Individuele inoefening. De leerkracht stimuleert de leerlingen om ook thuis te oefenen en spreekt af om minstens 2x per week Quizlet te oefenen in de klas. De leerkracht blijft dus nog aanwezig en kan ondersteunen waar nodig.
Stap 10	
De school kan de oefeningen in Quizlet inzetten tijdens studie-uren van de klas. Leerlingen oefenen de vaktaal zelfstandig in.	

TIPS

- **Spreek de woorden zelf in** (Vlaams accent).
- Oefen niet enkel vakwoordschat in, je kan ook **gesprekken** (frequent gebruikte zinnen) inoefenen.
- Leerlingen die problemen hebben met spelling hoeven niet alles op te schrijven bij Quizlet. Je kan het **antwoord ook inspreken**. Als je Quizlet met een tablet of telefoon speelt, kan je kiezen of je met een toetsenbord je antwoord geeft of met spraakinvoer.
- Sommige functionaliteiten van Quizlet, zoals 'zwaartekracht' (= spelletje), vind je niet meer terug, maar via een 'hack' kan je die terug gebruiken. Zie: literatuurlijst '[Quizletnieuws en 2 hacks](#)'.

Testfase in de klassen

We hebben Quizlet in verschillende klassen uitgeprobeerd. Hierbij wilden we de leerkrachten zoveel mogelijk zelf laten uitproberen, zowel in de voorbereiding naar als in het uittesten zelf. Onze ondersteuning bestond dan ook vooral in het samen uittesten van de tool.

Hieronder vind je een overzicht van digitale vaardigheden die je als leerkracht zelf nodig hebt om vlot met Quizlet aan de slag te gaan.

Vaardigheid	Waarvoor nodig?
Beamer gebruiken	<ul style="list-style-type: none"> • Je wil leerlingen toevoegen aan de klas en wil de informatie hierover projecteren • PowerPointpresentatie over hoe app te downloaden en lid te worden van de klas. • Je wil de QR-code om lid te worden van de klas delen. • Je wil Quizlet Live spelen, een spel waarbij leerlingen het tegen elkaar opnemen en om ter vlugst de vragen bij een set juist beantwoorden.
QR-code generen van een link	<ul style="list-style-type: none"> • Je wil de QR-code om lid te worden van Quizlet delen. • Een makkelijke en gratis tool om QR-codes te genereren is QRCode Monkey. Je kan deze generator ook gebruiken om je design mooi te maken. • Je wil in de klas, op Smartschool of in jouw cursus, verwijzen naar jouw aangemaakte sets. Dit kan via een QR-code.
Mobiele hotspot creëren	<ul style="list-style-type: none"> • Je wil leerlingen de kans geven om vrij gebruik te maken van het internet, zonder informatie over paswoorden vrij te geven. • Hoe creëer je een hotspot? Zie 'Fiches'.
Knippen en plakken van afbeeldingen, foto's en deze in een map zetten	<ul style="list-style-type: none"> • Je wil vlot je eigen afbeeldingen of foto's toevoegen. • Het makkelijkst is om te werken met de 'snipping tool' in Windows. Zet deze vast onderaan de pc, dan kan je vlot knippen en plakken.

EVALUATIEFASE

Tijdens een afsluitend moment evalueerden we het project en dachten na over mogelijke volgende stappen.

Digitale vaardigheden

TIPS

- **Neem voldoende tijd** om aan digitale vaardigheden te werken.
- **Schakel de hulp in van jouw ICT-ondersteuner.**
- Voor anderstalige leerlingen is de website **Digihulp – Nederlands digitaal** een handig hulpmiddel. Stapsgewijs leren ze hun digitale vaardigheden verbeteren. In een volgende fase kunnen leerkrachten leerlingen immers zelf sets leren aanmaken, dan zijn vaardigheden als vlot typen en vlot kopiëren en plakken niet overbodig.

Het gebruik van Quizlet

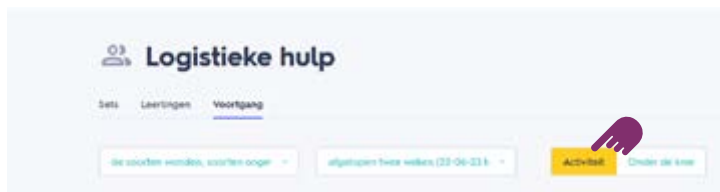
- Het toevoegen van nieuwe leerlingen aan de klas, verliep niet in alle klassen even vlot. Van de drie mogelijke methodes om leerlingen toe te voegen, is de methode met het delen van de QR-code van de toetredingslink het makkelijkst. Tip: Sommige leerlingen geraakten niet in de klas (zichtbaar als 'in behandeling'). Zorg ervoor dat de leerlingen nog eens extra op de knop 'Ik doe mee' duwen.
- Sommige leerkrachten vonden het jammer dat Quizlet geen evaluatie-instrument is. Je kan in Quizlet wel bijhouden wie geoefend heeft. Dit vind je terug bij 'Voortgang' -> 'Activiteit'.

- Je komt ook te weten met welke woordenschat de meeste leerlingen nog veel moeite hebben ('Onder de knie').

Hoe gaat Don Bosco hiermee verder?

- De vakleerkrachten willen graag ook de OKAN-leerkrachten betrekken bij het project. Zeker wat algemene beroepstaal betreft, kunnen ze de leerlingen die naar een technische richting georiënteerd zullen worden voorbereiden via de flash cards.
- Ze willen graag nieuwe Quizlets opstellen in teamverband, zodat ze deze kunnen delen.
- Ze willen graag andere tools leren kennen, die ook een steun kunnen zijn in het taalontwikkelend lesgeven. Net als in dit traject, kunnen ze hun kennis bijspijkeren tijdens teammomenten.
- Ze nemen zich voor om sets te maken voor gevorderde leerlingen en beginners. Op die manier kunnen ze differentiëren.

Andere mogelijke trajecten met digitale tools

Two roads diverged in a yellow
wood, And sorry I could not
travel both”

R. Frost

Bij de start van het project werd al snel duidelijk dat er een heleboel tools voorhanden zijn, die telkens een ander doel dienen.

Enkele handige wegwijzers die ons een houvast gaven in het keuzeproces:

- [Apps en tools in het onderwijs \(UHasselt\)](#)
- [ICT Toolkiezer van OCB Brussel](#) Deze toolkiezer is gebaseerd op het werk 'Wijze lessen: 12 bouwstenen voor effectieve didactiek', van Tim Surma.

In dit hoofdstuk zetten we even uiteen welke 3 andere mogelijke paden we hadden kunnen bewandelen met de leerkrachten.

GEÏNTEGREERDE OEFENINGEN IN BOOKWIDGETS

Dit pad is een continuering van een richting die we al ingeslagen zijn: inoefenen van vaktaal – en bij uitbreiding ook taaltaken – aan de hand van een andere digitale tool, nl. Bookwidgets.

Bookwidgets worden meer en meer gebruikt in het volwassenenonderwijs en secundair onderwijs. Ze zijn gebruiksvriendelijk en laten het toe om via verschillende vraagtypes de kennis van de leerlingen te bevragen. Widgets zijn makkelijk te linken aan Smartschool, het Learning Management System waar veel scholen vertrouwd mee zijn. Leerlingen kunnen de oefeningen maken via Chromebook, iPad of smartphone.

Scholen waar leerlingen al vlot met Smartschool werken, kunnen per vak gezamenlijk Widgets opstellen en deze delen per vakwerkgroep.

Een Widget delen kan je via 'groepen'. Hier maak je een groep met je collega en daarin post je dan de te delen Widget. Eens je de gedeelde Widget hebt, kan je deze kopiëren naar je eigen "mijn Widgets". Dan kan je hem aanpassen.

Widgets om vaktaal te herhalen

Je kan bestaande Quizlets ook in Widgets integreren. Achteraan vind je een fiche terug over hoe je dit moet doen. Opgelet! Het is (nog) niet mogelijk om afbeeldingen over te nemen van bestaande Quizlets. Met definities kan dat wel.

Widgets om taaltaken in te oefenen

Leerkrachten Zorg kunnen via Widgets tegelijk werken aan vak- en taaldoelen. Ze kunnen leerlingen via meerkeuzevragen laten aangeven welke dialogen bij welke medische handeling passen. Of een stapje verder: ze kunnen leerlingen zelf laten invullen wat ze in een bepaalde situatie kunnen zeggen.

Ook filmpjes met bijhorende vragen kunnen in de Widgets verwerkt worden. Door te variëren in oefentypes, leren leerlingen om verschillende oplossingsstrategieën te gebruiken.

Via Widgets kunnen leerlingen oefenen op luisteren, schrijven en lezen van specifieke vaktaal: ze lezen de handleiding bij een machine en beantwoorden hier vragen over, ze maken een verslag voor Zorg, ze zoeken informatie op over medicatie en beantwoorden hier vragen over, ...

DUIDELIJKE INSTRUCTIES MET INSTRUCTIEVIDEO'S

Een andere manier om zowel aan vak- als taaldoelen te werken, is door te werken met instructievideo's. Enkele suggesties voor werkvormen hierbij:

Voor de les

De leerlingen krijgen de link naar een filmpje doorgestuurd. Eventueel worden de filmpjes geïntegreerd in Bookwidgets, zodat de leerkracht er een oefening van maakt. Bij het vraagtype 'Videoquiz' kunnen leerkrachten vragen toevoegen, zodat leerlingen op actieve wijze aan de slag gaan met het filmpje. Deze vorm van pre-teaching loont in de klas: leerlingen hebben al eens nagedacht over bepaalde stappen en kunnen hier meteen vragen over stellen. De leerkracht kan de les starten door te vragen wat ze zullen moeten doen, bv. 'muurreparatie voorbereiden'.

TIP

Gebruik de beroepfilmpjes van VDAB Edutube.

Opgelet: Je kan de filmpjes van VDAB bekijken in VIMEO, dus het is mogelijk om de filmpjes in Bookwidgets te importeren. Je moet de URL wel inkorten: 'showcase' moet eruit. Bv.

<https://vimeo.com/showcase/770845> wordt

<https://vimeo.com/770845>

Tijdens de les

- De leerkracht bekijkt de instructievideo samen met de leerlingen en stelt hier vragen bij.
- Een deel van de leerlingen bekijkt de video. De anderen wachten buiten. De leerlingen die de video bekeken, proberen in eigen woorden aan de anderen uit te leggen wat ze gezien hebben.
- De leerkracht hangt QR-codes op in de vaklokalen. Weet de leerling niet meer hoe hij/zij een bepaalde machine moet gebruiken? De leerkracht verwijst naar de QR-code, zodat de leerling dit zelfstandig kan bekijken (herhaling).
- Leerlingen maken zelf instructiefilmpjes en geven via voice-over commentaar bij de verschillende stappen. Leerlingen kunnen zelf filmen met de smartphone of een tablet. De filmpjes kunnen worden gedeeld via Smartschool. Leerlingen kunnen filmpjes bewerken via Clipchamp.

Na de les/ tijdens springuren

De leerlingen kunnen oefeningen maken in Bookwidgets.

Geen fan van Widgets? Werk met Edpuzzle. Je kan bestaande video's inkorten en voorzien van geluidsopnamen, commentaren, meerkeuzevragen, ... Om te delen moet je een klas aanmaken en een sharecode geven.

ZELFSTUDIE VIA BESTAANDE LEERPLATFORMEN

Op onze zoektocht naar bruikbare apps en websites vonden we kant-en-klaar-materiaal waar leerkrachten uit een aantal beroepsopleidingen mee aan de slag kunnen gaan. Leerkrachten kunnen dit materiaal inzetten in de klas, ter herhaling en inoefening van aangebrachte leerstof. Onderstaand materiaal kan ook tijdens springuren worden ingezet. Hieronder geven we wat meer informatie over deze tools.

FACT-app	
Wat leer je?	Je leert Nederlandse woorden voor verschillende sectoren aan de hand van een hulptaal. Sectoren die aan bod komen: Tuinbouw, Schoonmaak, Magazijn, Horeca, Metaal. Binnenkort ook Zorg.
Voordelen	<ul style="list-style-type: none"> • Je kan aan de hand van oefeningen ('juist' of 'fout' bij een afbeelding) de vakspecifieke woordenschat inoefenen. • Woorden die je wil herhalen, kan je aanduiden als favoriet (hartje). • Elk woord heeft een afbeelding en wordt uitgesproken door moedertaalsprekers. • De toepassing werkt ook offline.
Belangrijk om te weten	De app wordt nog verder uitgebreid naar andere sectoren.
Taal (van de app)	Nederlands, Frans, Engels, Roemeens, Pools, Arabisch, Dari, Pashto, Spaans, Somali en Oekraïens.
Taalniveau	Vanaf A1
Tool	App (iOS / Android)
Prijs	Gratis

Teaching Languages for Caregivers	
Wat leer je?	Je leert Nederlands voor de zorgsector. Het lessenpakket combineert audio-en videomateriaal, interactieve oefeningen en relevante woordenschat.
Voordelen	De moeilijke woorden worden in het Nederlands extra uitgelegd. Er is een cursisten- en docentenhandleiding.
Belangrijk om te weten	Je kan de hoofdstukken ook downloaden.
Taal (van de app)	Nederlands
Taalniveau	A2-B2 (opbouwend)
Tool	Website en `PDF`
Prijs	Gratis

Technologie en taalontwikkelen lesgeven

Technologie biedt heel wat mogelijkheden om leerlingen gericht te steunen, hen in interactie te laten treden met elkaar, of om voldoende context te creëren. Hieronder volgen per pijler van taalontwikkelen enkele tools die leerkrachten hierbij kunnen ondersteunen.

CONTEXT

VDAB-Edutube	
Wat leer je?	Hier vind je instructiefilmpjes terug voor verschillende opleidingen. Je krijgt info over verschillende technieken, gereedschappen, machines en veiligheidsvoorschriften. Momenteel vind je er filmpjes voor de volgende sectoren: vrachtwagen, goederenbehandeling, mechanica, bouw, elektriciteit, schoonmaak en horeca.
Voordelen	De filmpjes illustreren de technische handelingen die leerlingen moeten kennen: woord en beeld gaan hand in hand.
Belangrijk om te weten	Niet alle filmpjes zijn in duidelijk Nederlands opgenomen.
Taal (van de app)	Nederlands
Taalniveau	Varieert afhankelijk van het filmpje
Tool	Website
Prijs	Gratis

INTERACTIE

Telegram	
Wat leer je?	Telegram is een veiliger alternatief voor WhatsApp. Het kan gebruikt worden voor de communicatie tussen de leerlingen voor hun schoolopdrachten. Leerkrachten kunnen het gebruiken om op een eenvoudige manier een opdracht te geven: bv. een foto nemen van een gerecht dat je maakte, zelf een instructiefilmpje maken en dit doorsturen, enz.
Voordelen	Niet alles hoeft via tekst te gebeuren: je kunt ook filmpjes en foto's doorsturen, en berichten inspreken en beluisteren in plaats van te typen. Dit neemt een aantal drempels weg voor laaggeletterden.
Belangrijk om te weten	De lesgever kan de privacy afschermen.
Taal (van de app)	Nederlands, in 19 talen
Taalniveau	/
Tool	App
Prijs	Gratis

Bookwidgets	
Wat leer je?	Je leert, oefent of herhaalt de leerstof door interactieve oefeningen en educatieve spelletjes.
Voordelen	<ul style="list-style-type: none"> • Er is keuze uit meer dan 40 verschillende soorten oefeningen. • De resultaten van de oefeningen worden doorgestuurd naar de leerkracht, dus is er een evaluatie mogelijk.
Belangrijk om te weten	Je kan Bookwidgets naadloos integreren in Smartschool, Google Classroom, Canvas en Moodle.
Taal (van de app)	Nederlands
Taalniveau	/
Tool	Platform
Prijs	Enkel leerkrachten die gebruikmaken van BookWidgets, hebben een betalende licentie nodig. Prijzen afhankelijk per pakket.

TAALSTEUN

Vertaalwoordenboeken: SayHi, DeepL, Context Reverso

Tips: Je geeft beter een hele zin of stukje tekst in, dan enkel woordjes waarmee je daarna zelf een zin maakt. Bij het vertalen van een woord, geeft de vertaalrobot je soms één van de mogelijke vertalingen, maar niet de meest gepaste voor jouw zin.

Calepino: zelf een woordenboekje maken

Leerkrachten kunnen leerlingen aanmoedigen om zelf een digitaal woordenboekje bij te houden. Calepino is hier een uitgelezen app voor. Het gebruik is heel intuïtief, maar leerlingen hebben er de eerste keer soms nog wat moeite mee. In het addendum werkten we een fiche uit ter illustratie (zie 'Fiches'). Dit document is een gebruiksaanwijzing over hoe woorden toe te voegen.

Nog enkele praktische tips om met tools te werken

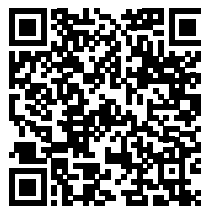
Omdat we merken dat de tutorials van digitale tools niet altijd even handig of volledig zijn, hebben wij speciaal voor jou nog enkele praktische fiches uitgewerkt.

FICHES QUIZLET

Voor de meeste vragen konden we terecht op de website van Quizlet zelf. Hier en daar stootten we wel nog op enkele problemen, zoals wanneer we leerlingen wilden toevoegen aan de klassen. Specifiek hiervoor werkten we enkele fiches uit.

WEBSITE VAN QUIZLET

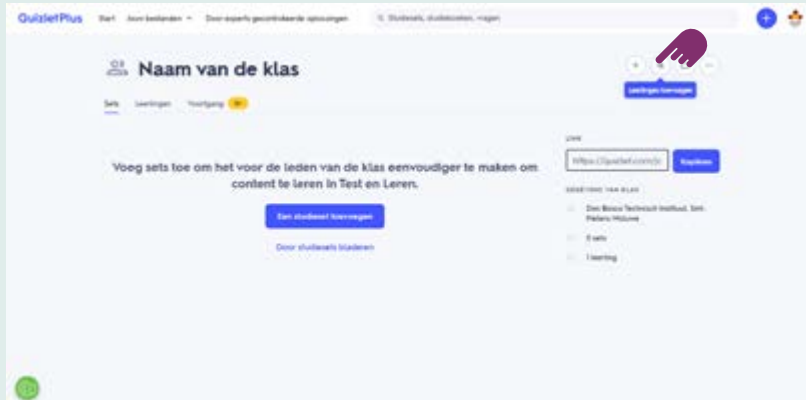
<https://help.quizlet.com/hc/nl/articles/360040762212-Docenten-Aan-de-slag>

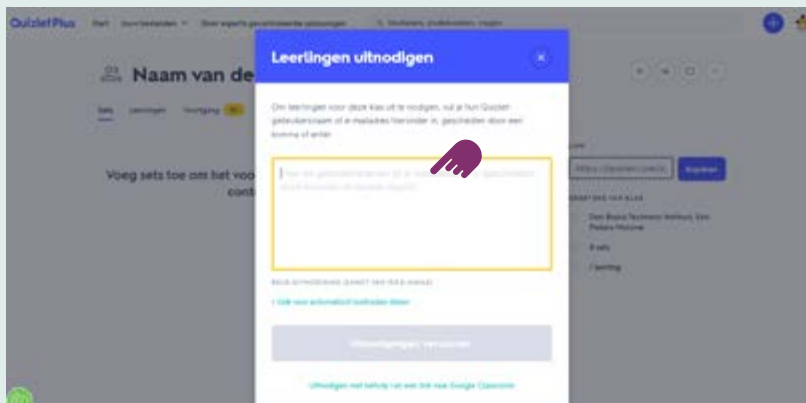
LEERLINGEN TOEVOEGEN AAN EEN KLAS

Optie 1: Nodig leerlingen uit

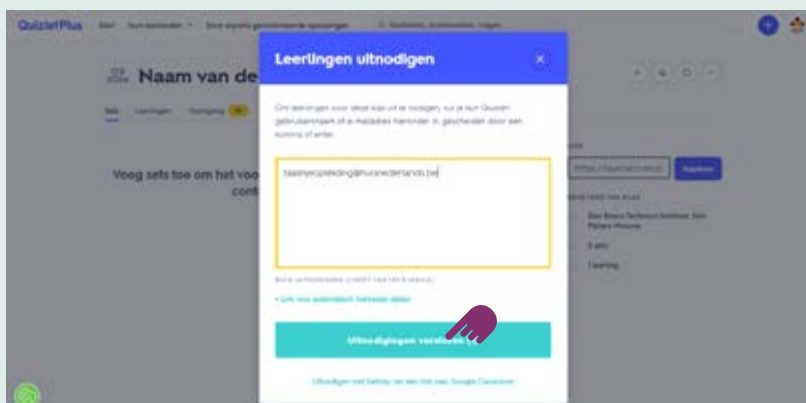
1. Ga naar jouw klas. Klik bovenaan rechts op het icoontje om leerlingen toe te voegen.

2. Vul hun Quizlet-gebruikersnaam of e-mailadres in, gescheiden door een komma of enter.

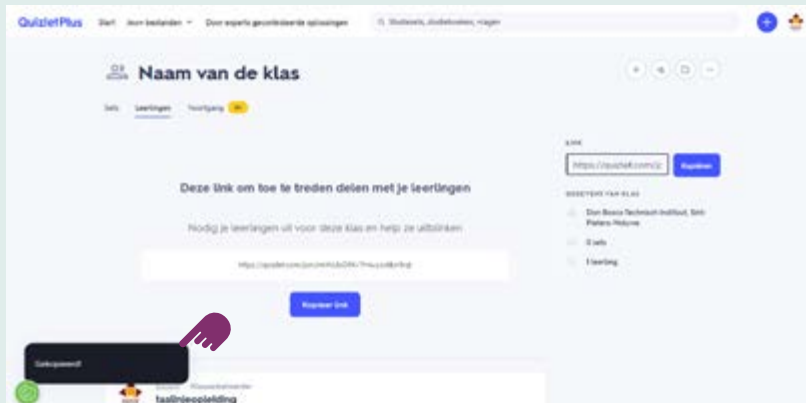

3. Klik op 'Uitnodiging versturen'.

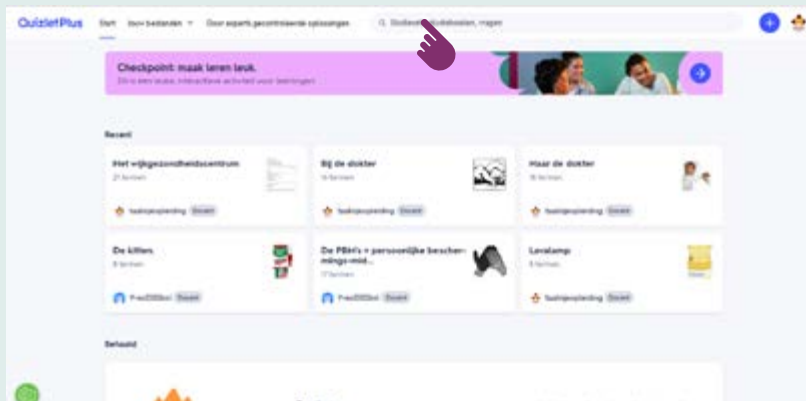

3. Plak de link in een mail en verstuur naar de klas. Of maak er een QR-code van en deel met de klas.

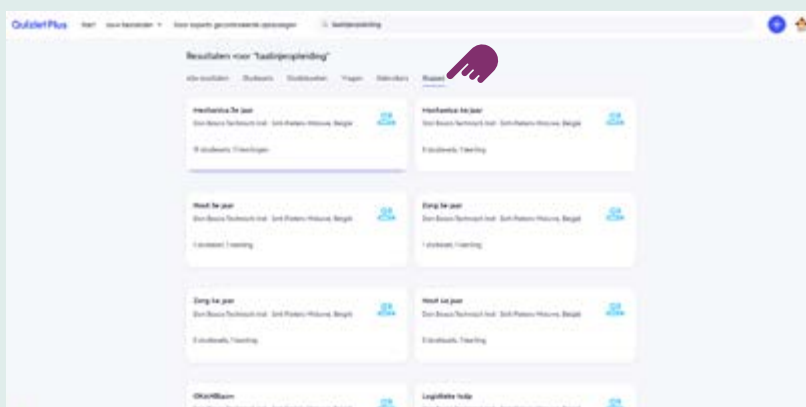

Optie 3 : Laat leerlingen jouw klas zoeken

1. Voer in de zoekbalk de gebruikersnaam van de leerkracht in en druk op enter.

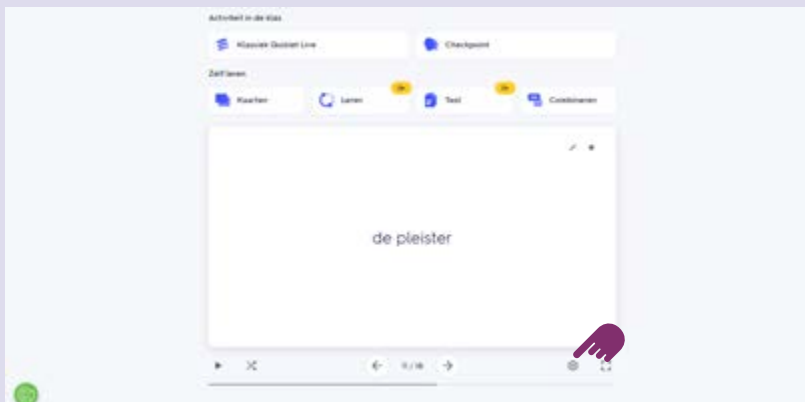

2. Selecteer het tabblad 'Klassen'. De leerlingen kiezen de klas waartoe ze willen toetreden.

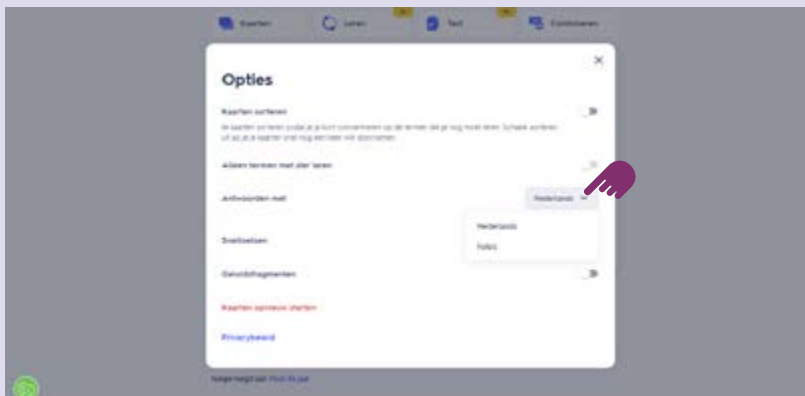

DE OPBOUW VAN STUDIESETS: EERST AFBEELDING OF DEFINITIE, DAN DE TERM

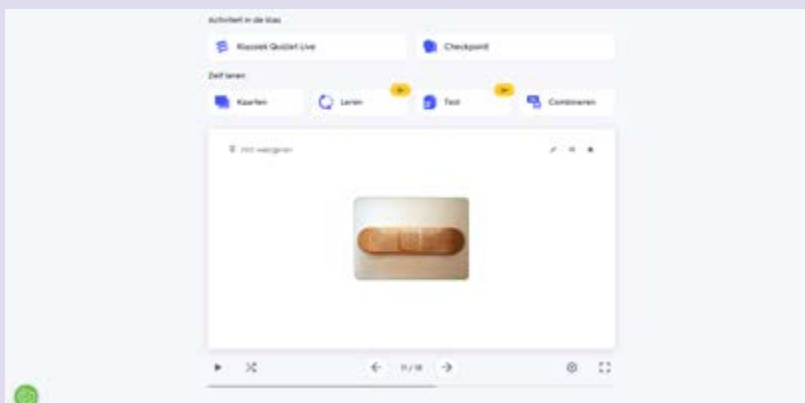
1. Open een studieset. Klik rechts onderaan de kaart op het tandwiel, 'Opties'.

2. Kies voor 'Antwoorden met Nederlands'. Niet met foto's.

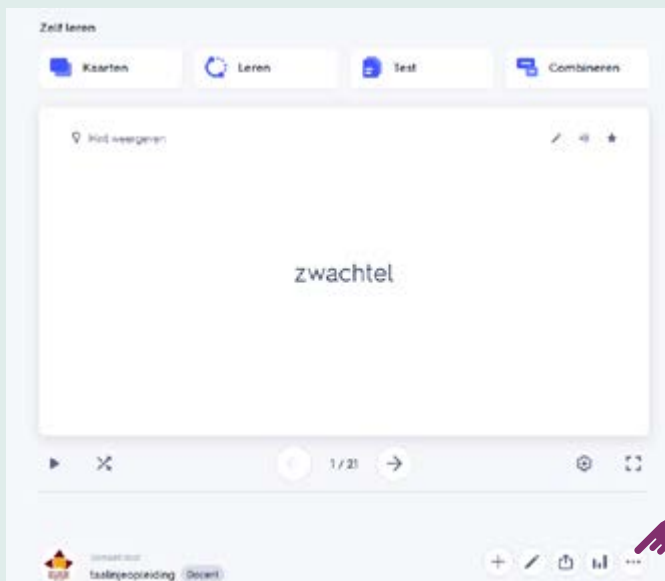
3. Als je teruggaat naar de set, dan krijg je eerst de afbeelding, dan de term.

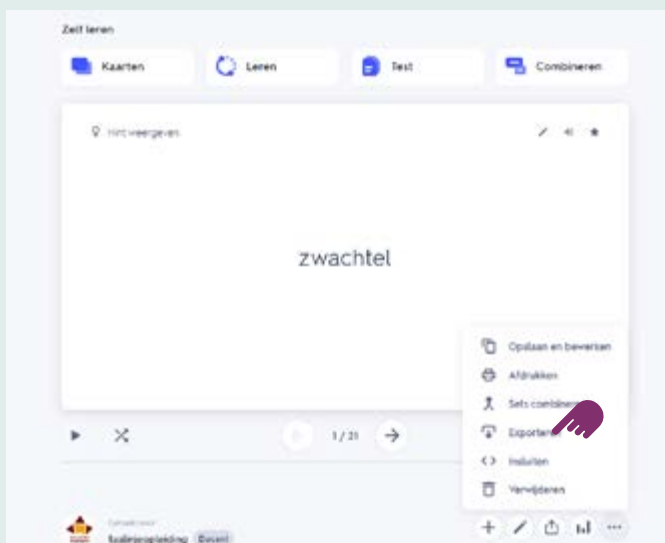
Leerlingen kunnen de set op dezelfde manier draaien op de Smartphone. Ze duwen dan eerst op 'Kaarten' en klikken daarna rechts bovenaan op het tandwiel.

QUIZLETS EXPORTEREN NAAR BOOKWIDGETS

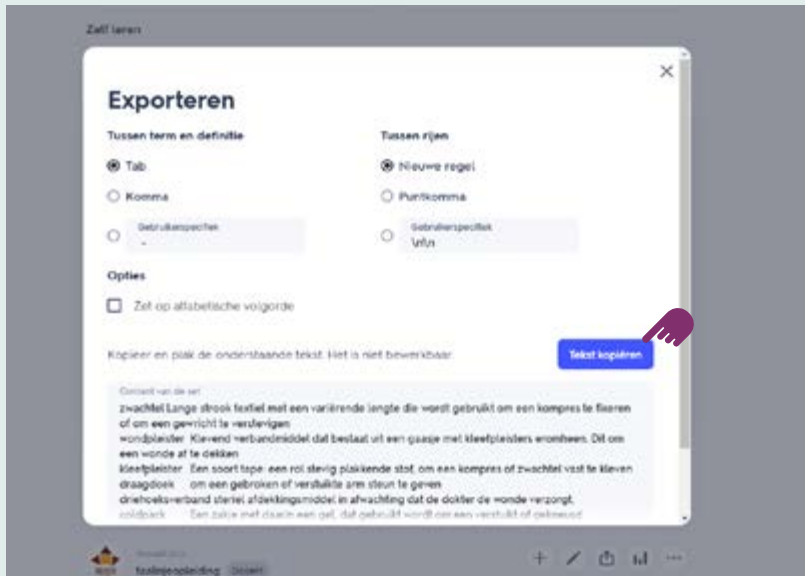
1. Open een set. Klik op '...' rechts onderaan.

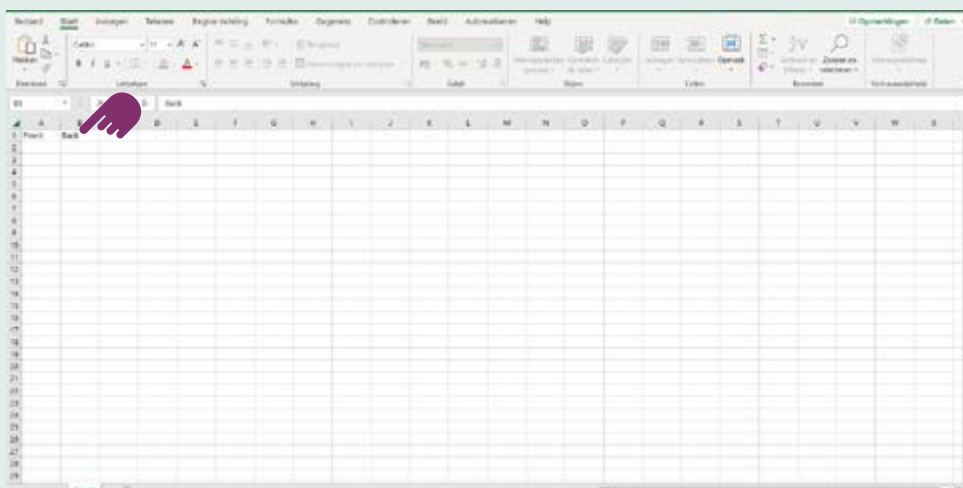
2. Klik op 'Exporteren'.

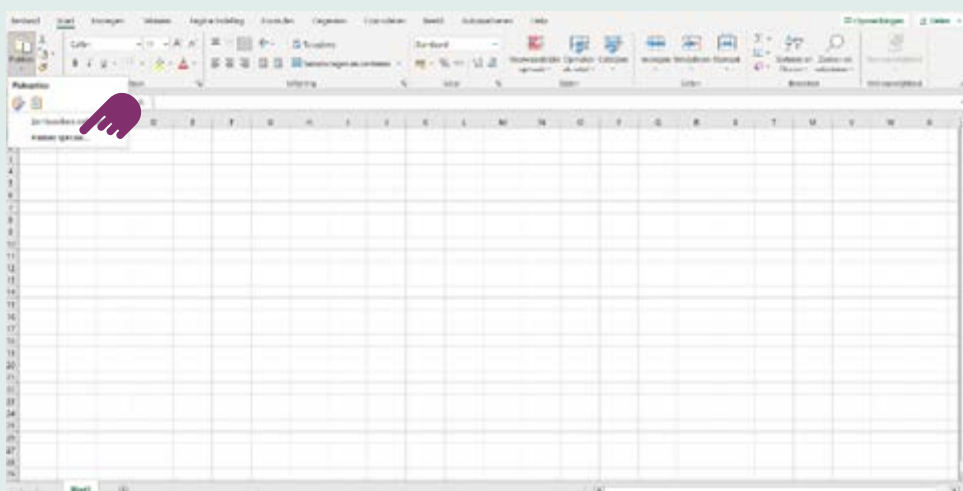
3. Stel de 'Tussen term en definitie' in op 'Tab' en selecteer voor 'Tussen rijen' 'Nieuwe regel'. Klik op 'Tekst kopiëren'

4. Ga vervolgens naar jouw Spreadsheet-software naar keuze (zoals Excel, Google Spreadsheets). Voor Excel, open een lege werkmap en typ in de eerste kolom 'Front' en in de tweede kolom 'Back'.

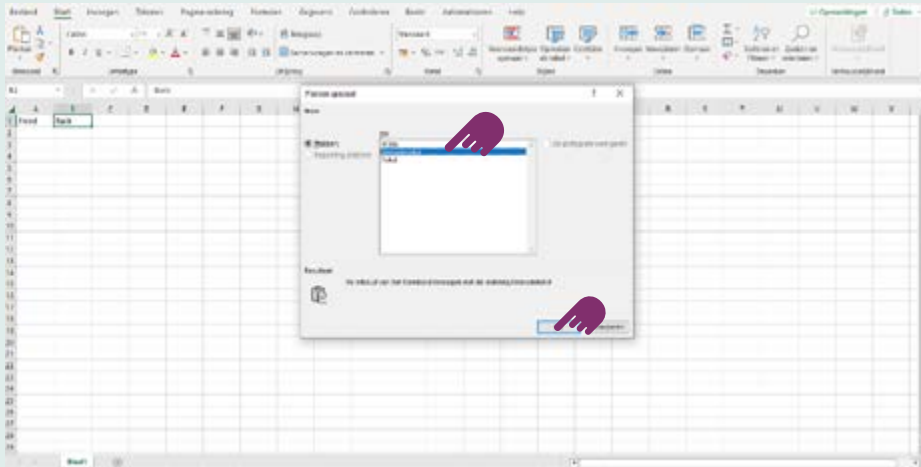

5. Klik op 'Plakken' en vervolgens op 'Plakken speciaal...'

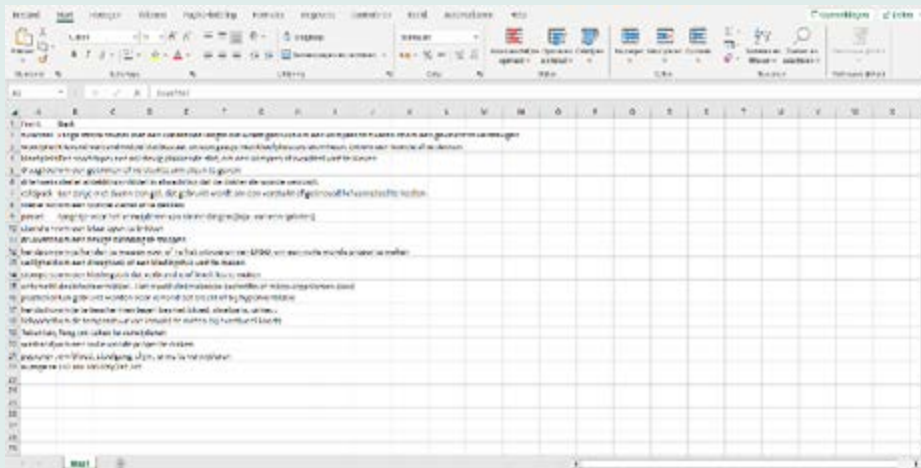

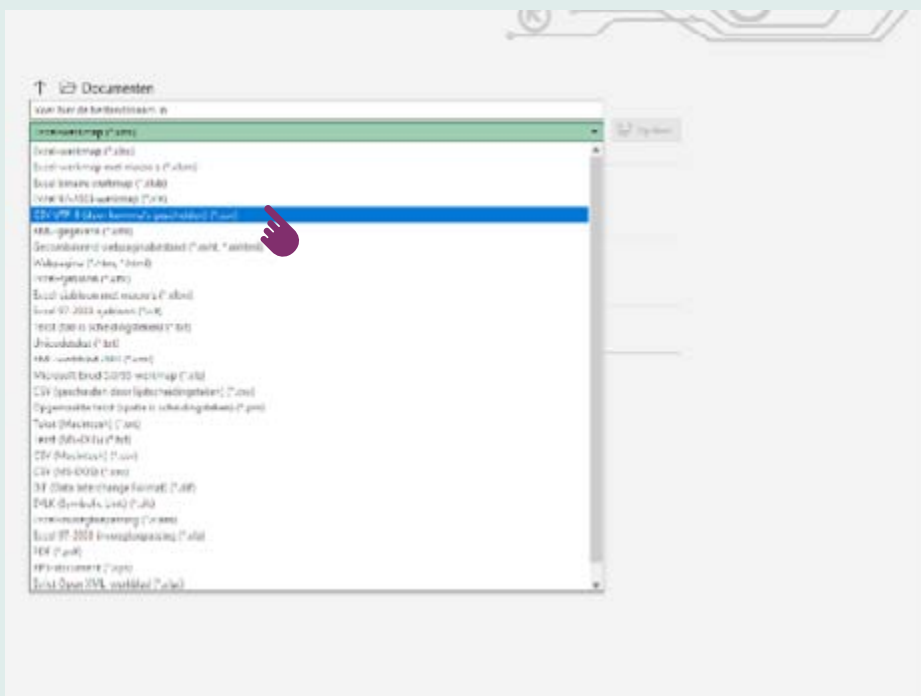
6. Klik op 'Unicodetekst' en op 'OK'.

7. Nu zie je de termen en hun betekenis geordend staan.

8. Sla het bestand op als een CSV.

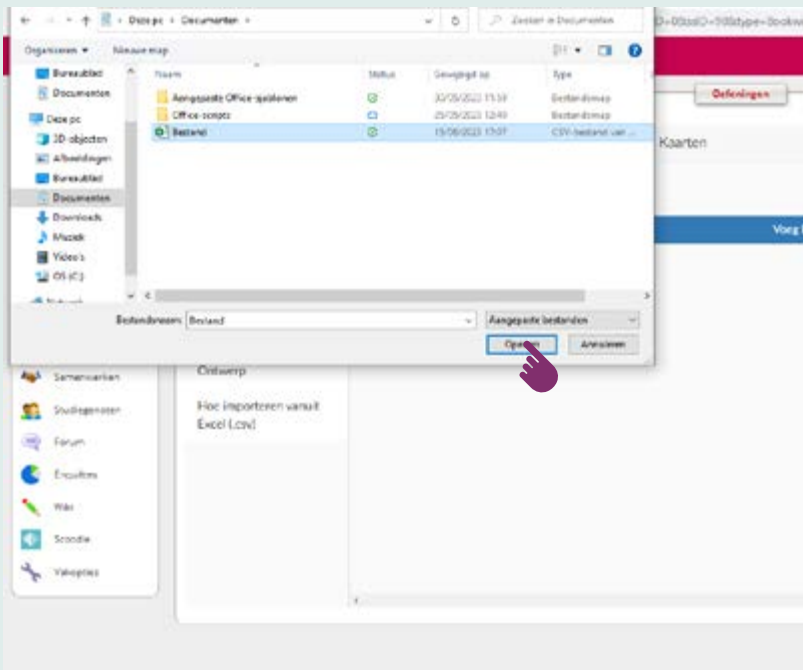

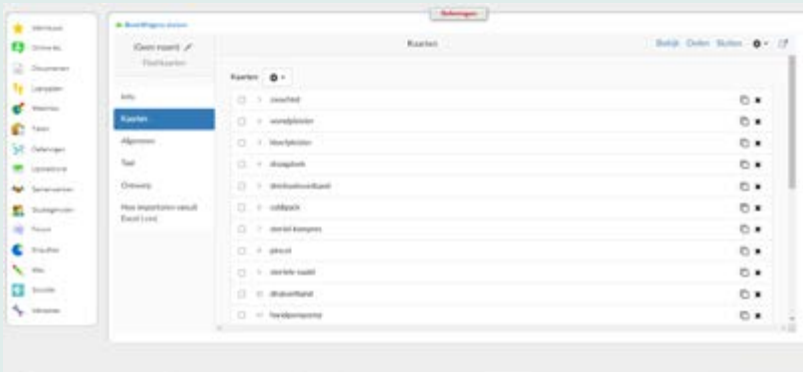
13. Klik op het tandwielsymbool rechts bovenaan. Klik op 'Importeer CSV'.

14. Zoek het bestand dat je in stap 7 had opgeslagen en klik op 'Openen'.

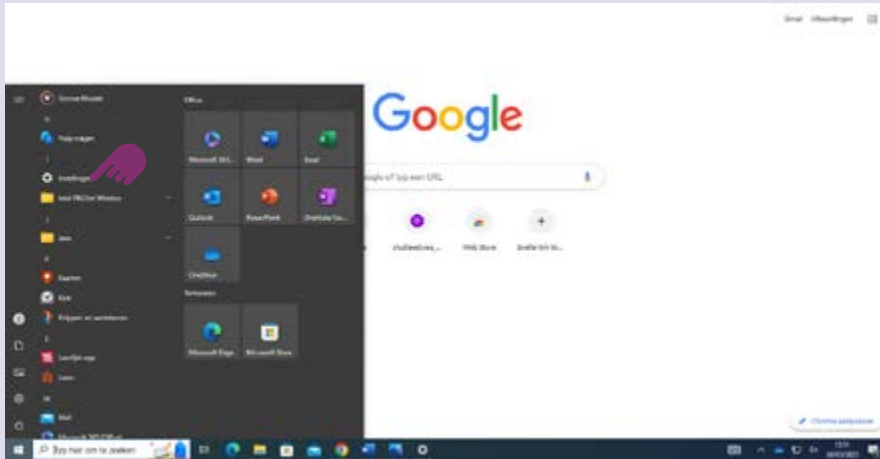
15. Nu zie je de termen staan.

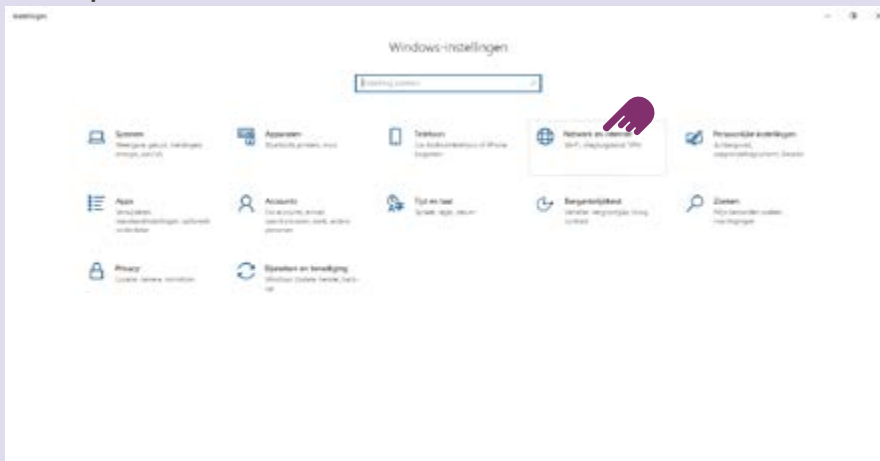
EEN HOTSPOT MAKEN MET DE PC

Wil je jouw leerlingen toegang verlenen tot het internet van de school, zonder de Wifi-code mee te geven? Maak een mobiele hotspot en deel leerlingen het paswoord mee.

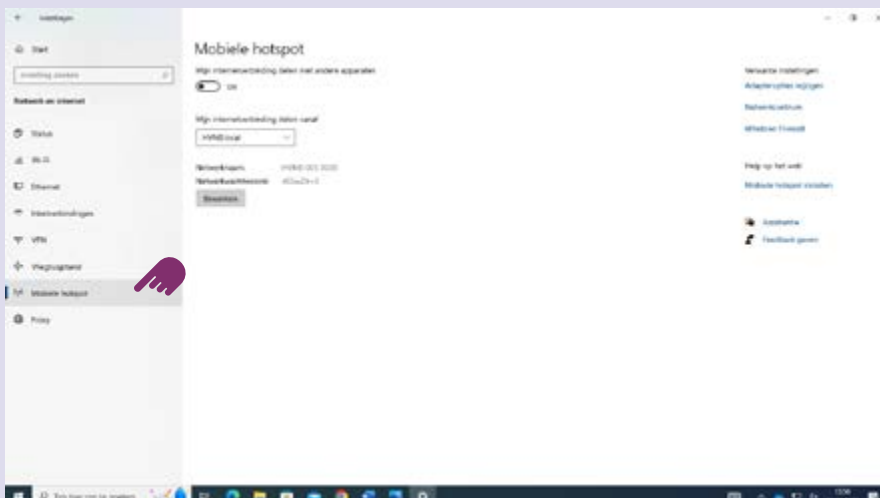
1. Je gaat naar 'Instellingen'.

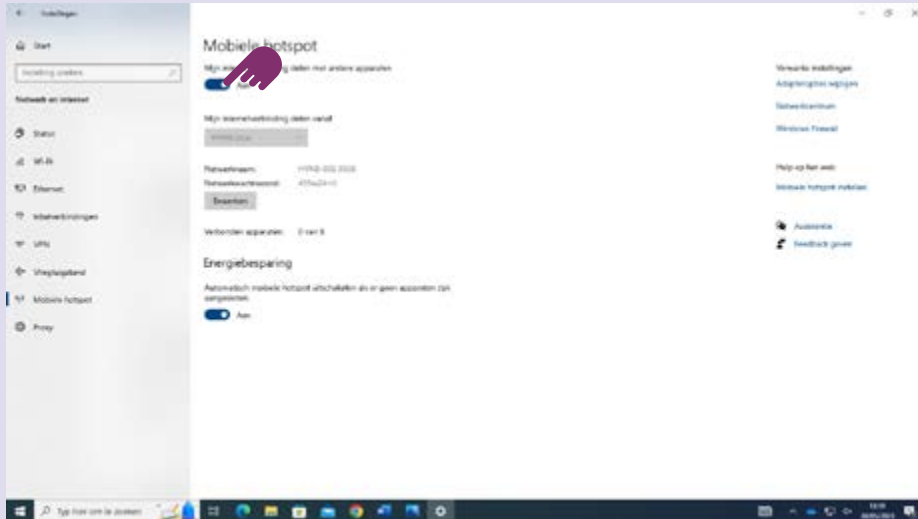
2. Klik op 'Netwerk en internet'.

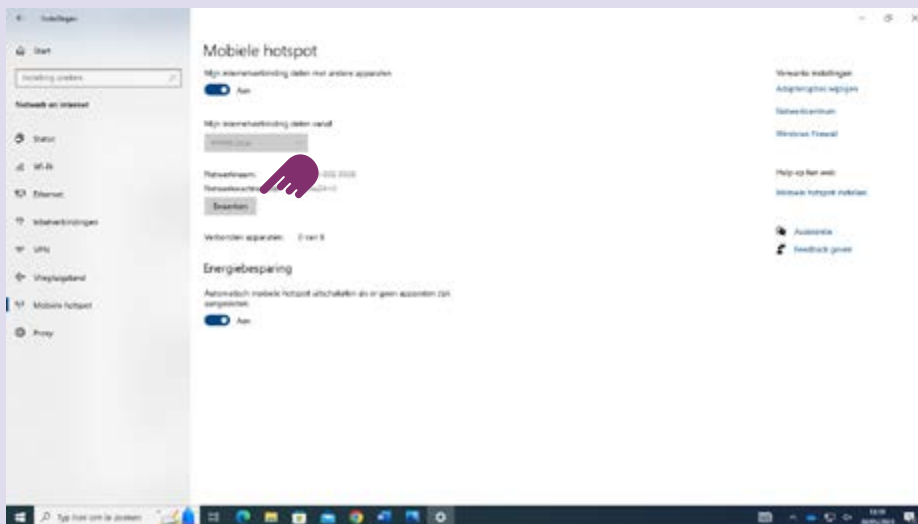
3. Klik op 'Mobiële hotspot'.

4. Zet de bovenste knop 'aan': 'Mijn internetverbinding delen met andere apparaten'.

5. Deel het 'Netwerkwachtwoord' met de leerlingen.

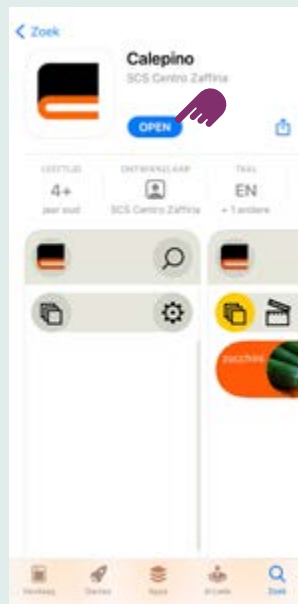

MET CALEPINO MAAK JE JE EIGEN WOORDENBOEK OP DE SMARTPHONE. HOE GEBRUIK JE CALEPINO?

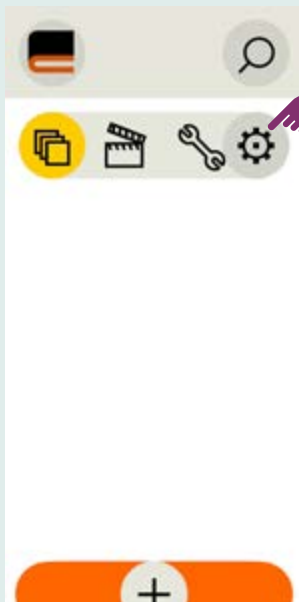
1. Neem je smartphone en ga naar de 'App Store' (Apple) / 'Play Store' (Android). Zoek de app 'Calepino'. Download de app. Klik op 'Download' (Apple) / 'Installeren' (Android).

2. Klik op 'Open'.

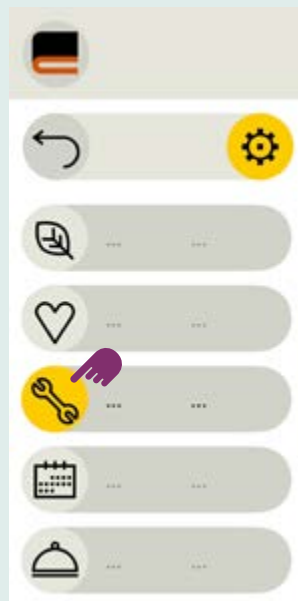

3. Klik op het tandwielsymbool rechts.

4. Selecteer een categorie met behulp van een symbool waar je woorden bij wilt schrijven. Dit kunnen er meerdere zijn. Klik op het symbool. Dit wordt nu geel.

Hier kies je voor een categorie waarbij het symbool 'werk' betekent.

5. Hier kies je voor een categorie waarbij het symbool 'school' betekent.

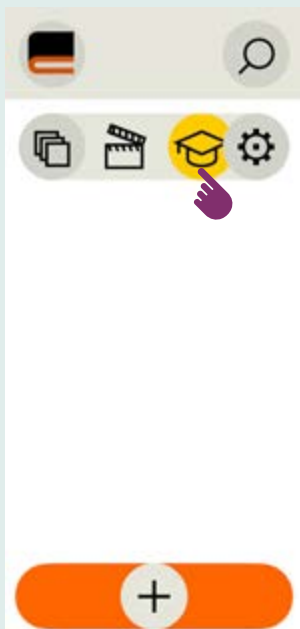

6. Klik op de pijl die naar links wijst om terug naar het beginscherm te gaan.

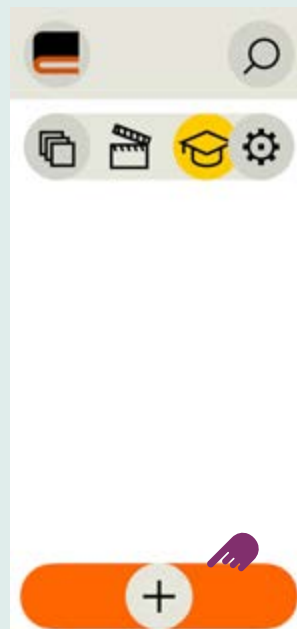
7. Op het beginscherm verschijnen de symbolen die je in stap 4 hebt geselecteerd. Kies bovenaan een categorie waar je woorden bij wilt schrijven. Scrol horizontaal in de balk om de andere symbolen te kunnen zien.

Kies bijvoorbeeld opnieuw voor de categorie 'school'.

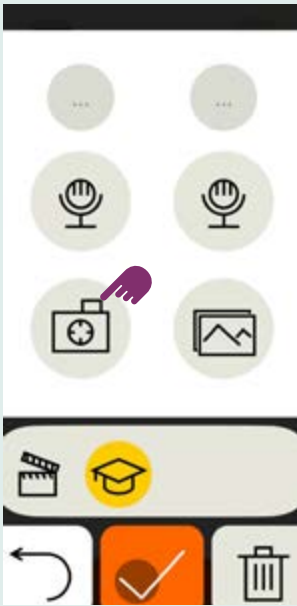

8. Klik op '+'. Je zal nu een woord toevoegen aan de geselecteerde categorie.

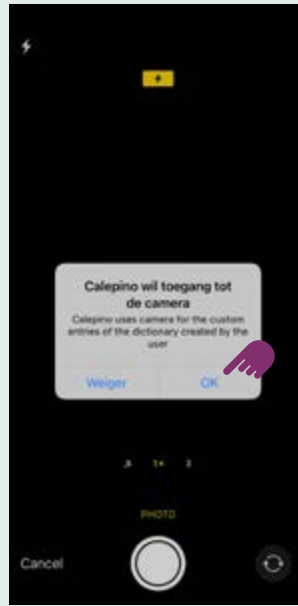
Hier wil je het woord 'nietjesmachine' en de Engelse vertaling 'stapler' toevoegen.

9. Klik op de knop met een fotoestel. Je gaat een foto nemen.

10. Calepino vraagt om foto's te mogen maken. Druk op 'OK' (Apple)/ 'Toestaan' (Android). Dit wordt enkel de eerste keer gevraagd.

11. Neem een foto (hier: foto van nietjesmachine.) Druk op 'Use Photo' (Apple)/ voor Android: Duw op het vinkje onderaan rechts. Zo voeg je de foto toe. Als je de foto opnieuw wilt nemen, druk je op 'Retake'.

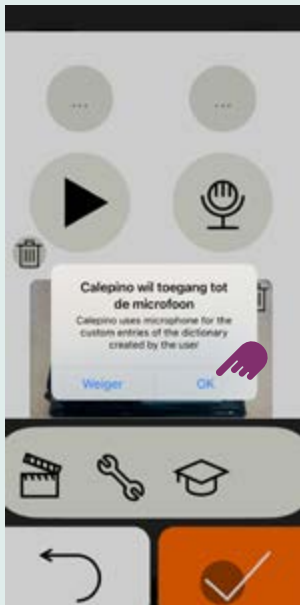

12. Spreek het woord in. Klik op de knop met een microfoon.

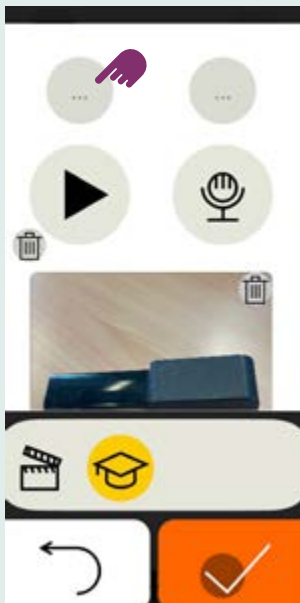
13. Calepino vraagt om de microfoon te mogen gebruiken. Druk op 'OK' (Apple)/ 'Toestaan' (Android). Dit wordt enkel de eerste keer gevraagd.

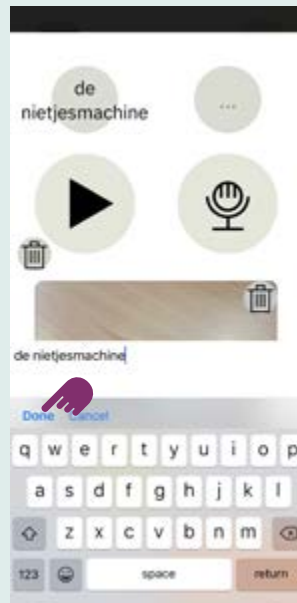
14. Houd de knop met een microfoon ingedrukt en spreek het woord in (in het Nederlands of in jouw eigen taal).

15. Je kan het woord ook schrijven. Klik op de knop '...'. Je hoeft niet alles in te vullen. Je kan het woord inspreken of schrijven of allebei.

16. Schrijf het woord en druk op 'Done' (Apple)/ 'OK' (Android).

17. Doe hetzelfde voor de andere taal: spreken ...

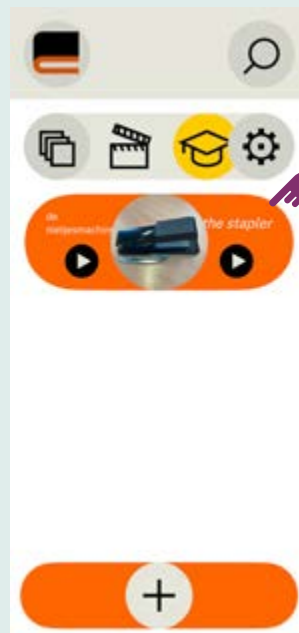
18. ... en schrijven.

19. Klik op het vinkje onderaan rechts.

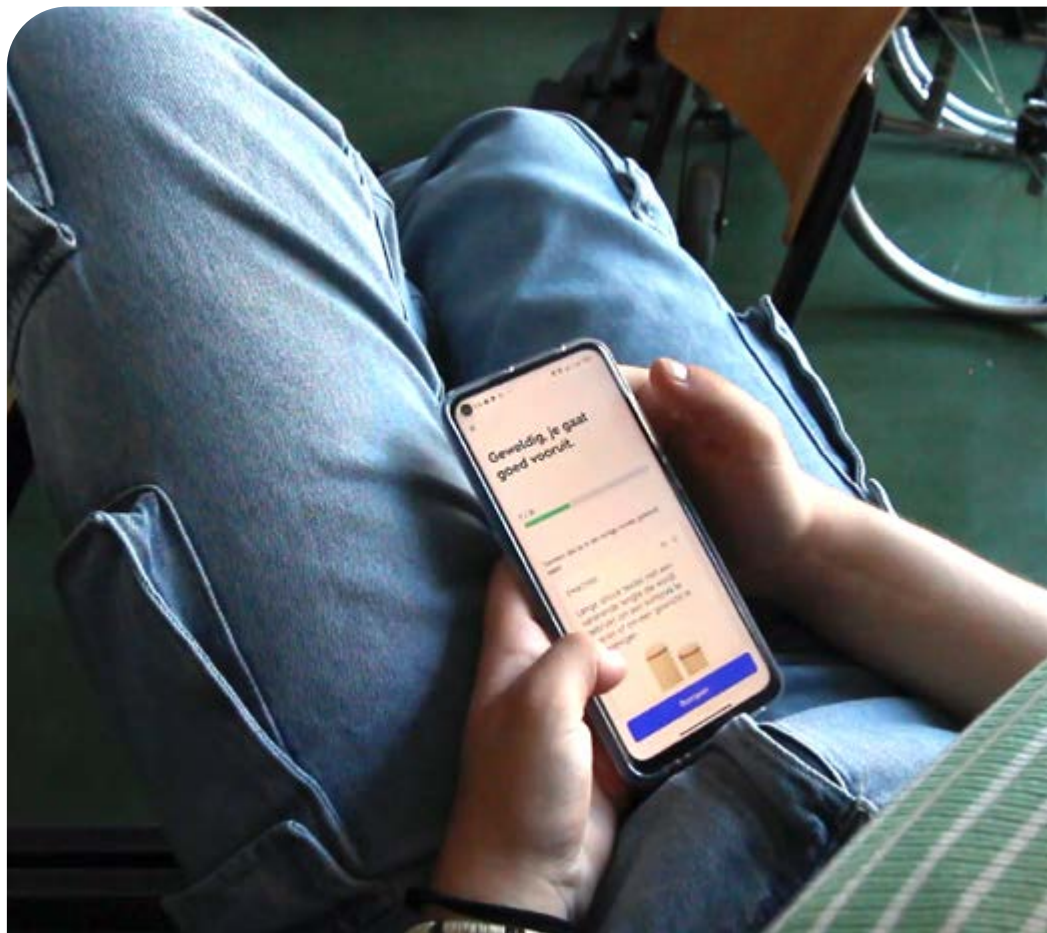

20. Gelukt! Het woord is toegevoegd aan de gekozen categorie (hier: 'school')

LITERATUURLIJST

- Apps en tools in het onderwijs, Geraadpleegd op 23 januari, van <https://sites.google.com/uhasselt.be/apps-tools>
- Blend Up. Krachtige en gelijke digitale leerkansen voor volwassenen. (2023). Geraadpleegd in maart 2023, van <https://blendup.be/>
- Kleine gids bij de vorming Taalontwikkelen lesgeven van het Huis van het Nederlands Brussel
- Kotter, J.P., (1996), Leading Change, Boston: Harvard Business School Press
- Lievens, J., Frijns, C., Van Daele, T., Peetermans, M., Lenaerts, M., Jacobs, L., Bergervoet, B., Van Laer, S. (2015). Geraadpleegd in januari 2023, Touch2Learn. Een website over het krachtig inzetten van mobiele technologie in het hoger onderwijs.
- Welkom bij Today's Teaching Tools - Today's Teaching Tools. Geraadpleegd in januari 2023, van <https://todaysteachingtools.com/>
- Surma T., Wijze lessen: 12 bouwstenen voor effectieve didactiek. Geraadpleegd in januari 2023, van <https://www.ou.nl/web/wijze-lessen>
- Quizletnieuws en 2 hacks - YouTube. Geraadpleegd op 5 mei 2023.
- Nederlands digitaal voor anderstalige nieuwkomers in België. Geraadpleegd op 9 maart 2023, van Nederlands digitaal – voor anderstalige nieuwkomers in België (wordpress.com).

Huis van het Nederlands Brussel
Philippe de Champagnestraat 23
1000 Brussel

www.huisnederlandsbrussel.be

Eerste druk D/2023/12.090/2

©2023, Huis van het Nederlands Brussel

V.U. Patrick Manghelinckx, Philippe de Champagnestraat 23, 1000 Brussel

Deze publicatie is tot stand gekomen dankzij de steun van het Brussels Gewest

**HUIS VAN HET
NEDERLANDS**

BRUSSEL

